

JUMALIK PUUDUTUS: Dirigent Neeme Järvi ja viuldaja Daniel Lozakovich.

FOTOD KRÕÖT TARKMEEL

ERSO Prantsusmaal

ehk suured pillid reisivad eraldi

11. juulil avas ERSO dirigent **Neeme Järvi** juhatusel Prantsusmaal Montpellier' maineka muusikafestivali. **Tiiu Suvi** ja **Krõõt Tarkmeel** sõitsid kaasa.

Lennuki vahikäigus ukerdav imik ja ohetavad teismelised oma vanematega - reis Prantsusmaa kuurorti tundub nagu iga teine. Kuid 10. juuli lõunal on see lend ERSO muusikutele juba kolmas trajektooril Tallinn-Stockholm Kopenhaagen-Montpellier. Eesti mõotkavasse arvestatuna võiks Montpellier kanda Tartu vaibi, meenutab aga rohkem Barcelonat. Terrakota toonides virvendav palavus, purustatud jää ja tühimianiga kokteilid, trammile maalitud suitsupääsukesed ning soovitus end ooperise minnes mitte liialt üles lüüa, sest see on *bourgeois*.

„Pilliauto on juba Prantsusmaa poole teel. Lennufirmade palve on

käsipagasisse võtta ainult pill ja vajadusel väike isiklik kott,“ seisab e-kirjas, mille muusikud saavad. Jah, kui keegi reisib „suure kiirusega ja hulgakaupa“, siis on see ERSO. 77 orkestranti jõuab Montpellier'sse kahe rühmana; teine grupp Frankfurti ja Marseille kaudu. Viulikasid tulevad omanikega lennukisse, aga suured pillid, tšellod ja kontrabassid näiteks, jõuavad kohale autos. Vaid tšellist **Theodor Sink** kannab 1842. aastal valmistatud pilli endaga kaasas. Pillifondi kaudu tema kasutusse jõudnud haruldus reisib eraldi istekohal ning selle hoiustamise suhtes on kindlad reeglid. „Nagu sa oma last ei lase võõra onuga kaasa, läbin mina lennujaamades turvakontrolli tšelloga koos,“ lausub Theodor. (2016. aastal toimunud ERSO Hiina-tuurile ei hakatud suuri pille kaasa viima, kontrabassid ja löökpillid telliti kohapealt. Sinna

jõudes aga selgus, et neid alles sõna otseses mõttes ehitati. Kontrabassid sätiti kõlama, aga taldrikud kumasid küll nõnda, et kahe potikaa-nega oleks sama töö ära teinud, poe-tab üks muusik.)

ESINEMISPAIK, BERLIOZ OPERA Le Corum asub hotellist umbes kümne minutise jalutuskäigu kaugusel. Siinne lava erineb Estonia siringelöikelisest „kingakarbist“, toimides ruuporina ja panes heli rändama teisel moel. Öhtul kohtub orkester esmakordselt solisti, 18aastase Rootsi pärit viuldaja **Daniel Lozakovichiga**, et harjutada Beethoveni viiulikontserti. Kuidas inimesed nii lühikese ajaga omavahelise klapi saavutavad?

Sibeliuse „Pélleas ja Mélisande“i esimesed noodid tekitavad tunde, otsekuu määraks keegi su nahale õrnalt salvi.

„See on tunnetamise küsimus – nagu armastuses ja üldse igas maailma asjas,“ vastab dirigent Neeme Järvi. Sisetunne oli tal hea juba pärast ühist hommikusööki Danieli-

ga, neid liitis sarnane huumorimeel. Vaid mõne märksõna abil mängitaksegi Beethoven läbi. „Dirigeerimine ei ole vehkimine ega taktilöömine. Õlad, randmed, küünarnukid – sa pead minimaalse liikumisega saavutama maksimaalse. Selle, et orkester saaks sinust aru,“ selgitab Järvi. On hetki, kus ta tundub juhatavat ainult kulme liigutades.

„Tavaliselt reisime äärmiselt püüdnud koosseisuga, vahetusmängijad puuduvad. Umbes sama nagu jalkakoondis läheks välja riskides, et väravahat jääb haigeks ja jätab värava tühjaks,“ tõdeb löökpillimängija **Vambola Krigul**. Haigeks ei jää õnneks keegi. Üks muusik magab proovi sisse, tormab, hing kinni, kontserdimaja lavale ja avastab end keset võõra orkestri proovi. Juhtub muudki. Mõned tunnid enne kontserti, kui paljud saavad liivate-rakete ja meresoolaga üle uhutuna rannast, teavitavad sildid hotellis veekatkestusest; kraan vaid koriseb pahaendeliselt ja sülgab vannipõhja midagi süsimusta. Teel Tallinnast Montpellier'sse kaob ühe muusiku kohver, mida omanik siiski võtab rahumeelselt. (Hiina-reisil haihtusid esinemisrõivad koos pilliautoga... Naistele organiseeriti kiirkorras pisikesed polüestrist särtsu löövad plisseeselikud ning sukkepüksid, mis mõõtudel ja tihedusel meenusid kastmisvoolikuid. Paar meesartisti pidi aga sobiva suurusnumbriga kingade puudumisel astuma lavale sokkides. Samas mäletavad muusikud toda kontserti heldimusega, energia olnud eriti hea.)

KUID MIDA TUNNEB MUUSIK ESINEDES?

„Tugevat hingeliigutust on mul laval ette tulnud küll,“ ütleb viuldaja ja joogaõpetaja **Miina Laanesaar** (pildil). „Pole näinud ühtki artisti mängides nii ohjeldamatult pisaraid valamas, et see segaks kunstilist sooritust. Kuid midagi vabastavat, katarsiselaadset olen kogunud laval kahel korral elus ja nende kogemuste mõju kestis päevi.“

Kontserdi alguseni on jäänud veel 15 minutit. Täissaal. Lilla valgus. Kõhatus publikust keset vaikust. Muusikud mustas. Frakid, millesse on rõivastatud hämmastava kiirusega. Langevast kangast kleidid, üht-aegu siivas ja sensuaalne vaatepilt.

Siis Sibeliuse „Pélleas ja Mélisande“i esimesed noodid, otsekuu määraks keegi su nahale õrnalt salvi. Beethoveni viiulikontsert, kõrge-matel nootidel varvastele tõusev solist Daniel, kohati imevaikne, kogu aeg uskumatult tundlik. Tubina viies sümfoonia, välja reklaamitud kui Eesti Šostakovitš, milles kõrv tabab tšellode *pizzicato*'s motiivi „Meil aiaäärne tänavas“.

Publik tõuseb püsti. Lisapala. Öö. Pilliauto läheb teele, et jõuda esmaspäevaks koju.

